

**Informacja dla Zarządu Województwa Łódzkiego na temat realizacji w 2004 roku
Wojewódzkiego Programu Profilaktyki Gruźlicy Płuc i Nowotworów Układu
Oddechowego**

„Wojewódzki Program Profilaktyki Gruźlicy Płuc i Nowotworów Układu Oddechowego” opracowany został przez Samorząd Województwa Łódzkiego w związku z niekorzystną sytuacją epidemiologiczną w województwie łódzkim pod względem zapadalności i umieralności z powodu gruźlicy płuc, nowotworów narządów oddechowych i klatki piersiowej oraz innych chorób płuc.

Celem Programu z punktu widzenia epidemiologicznego jest eliminacja gruźlicy jako choroby o znaczeniu społecznym poprzez ograniczenie szerzenia się zakażenia w populacji mieszkańców województwa drogą szybkiego wykrywania i skutecznego leczenia chorych na gruźlicę oraz ograniczenie, poprzez wczesne wykrycie i leczenie, skutków zdrowotnych spowodowanych chorobą nowotworową i innymi chorobami płuc.

Działania wynikające z Programu rozpoczęto w czwartym kwartale 2004 roku obejmując nimi w pierwszej kolejności te powiaty z terenu województwa łódzkiego, na terenie których w 2003 roku liczba nowo wykrytych przypadków gruźlicy płuc kształtowała się na wysokim poziomie.

Podstawą Programu jest wykrywanie gruźlicy i chorób nowotworowych układu oddechowego u osób uczestniczących, w organizowanych na terenie gminy czy powiatu, działaniach profilaktycznych opartych o dwukrotną konsultację lekarza pulmonologa i zdjęcie radiologiczne klatki piersiowej. Konsultacje specjalistyczne i zdjęcia RTG klatki piersiowej zostały sfinansowane z budżetu województwa.

W celu zapewnienia mieszkańcom jak najlepszej dostępności do świadczeń medycznych konsultacje specjalistyczne udzielane były w dni wolne od pracy w przynajmniej kilku miejscach na terenie powiatu. Również na terenie powiatu wykonywano zdjęcia radiologiczne.

Harmonogram realizacji Programu został szeroko rozpowszechniony. Samorząd Województwa przekazał informacje oraz plakaty i ulotki starostom, wójtom, prezydentom, burmistrzom i sołtysom. Realizator Programu Wojewódzki Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi dotarł do mieszkańców powiatów głównie poprzez informacje w placówkach opieki zdrowotnej.

Realizator zlecał odpłatnie część zadań związanych z Programem, takich jak wykonanie zdjęć radiologicznych klatki piersiowej, innym jednostkom opieki zdrowotnej z terenu danego powiatu.

Zadania wynikające z Wojewódzkiego Programu Profilaktyki Gruźlicy Płuc i Nowotworów Układu Oddechowego realizowane były przez około dwa miesiące (od połowy października do połowy grudnia 2004 roku), ale efekt epidemiologiczny przeprowadzonych w 6 powiatach (radomszczańskim, opoczyńskim, piotrkowskim, kutnowskim, rawskim oraz mieście Piotrkowie Trybunalskim) działań profilaktycznych okazał się znaczący.

W omawianym okresie specjaliści chorób płuc udzielili łącznie 8.549 konsultacji specjalistycznych, w tym 7.328 tzw. pierwszych wizyt, podczas których lekarz, po zebraniu wywiadu i wypełnieniu ankiety, decydował o skierowaniu pacjenta na badanie rtg klatki piersiowej oraz 1.221 tzw. drugich wizyt, na które trafiali pacjenci z powodu zmian zarejestrowanych w badaniu radiologicznym. Podczas drugiej wizyty lekarz uwzględniając wynik zdjęcia kierował pacjenta dalszej diagnostyki mającej na celu potwierdzenie wstępnego rozpoznania oraz na leczenie.

W ramach Programu wykonano również 5.427 zdjęć radiologicznych klatki piersiowej.

Według rozpoznań, postawionych w oparciu o wywiad lekarski i wynik zdjęcia radiologicznego, wykryto (wstępna diagnoza): 183 przypadki gruźlicy płuc, 115 nowotworów płuc oraz 923 innych chorób płuc.

Całość środków finansowych przeznaczonych na realizację Wojewódzkiego Programu Profilaktyki Gruźlicy Płuc i Nowotworów Układu Oddechowego w wysokości blisko 286 tysięcy złotych pochodziła z budżetu województwa łódzkiego.

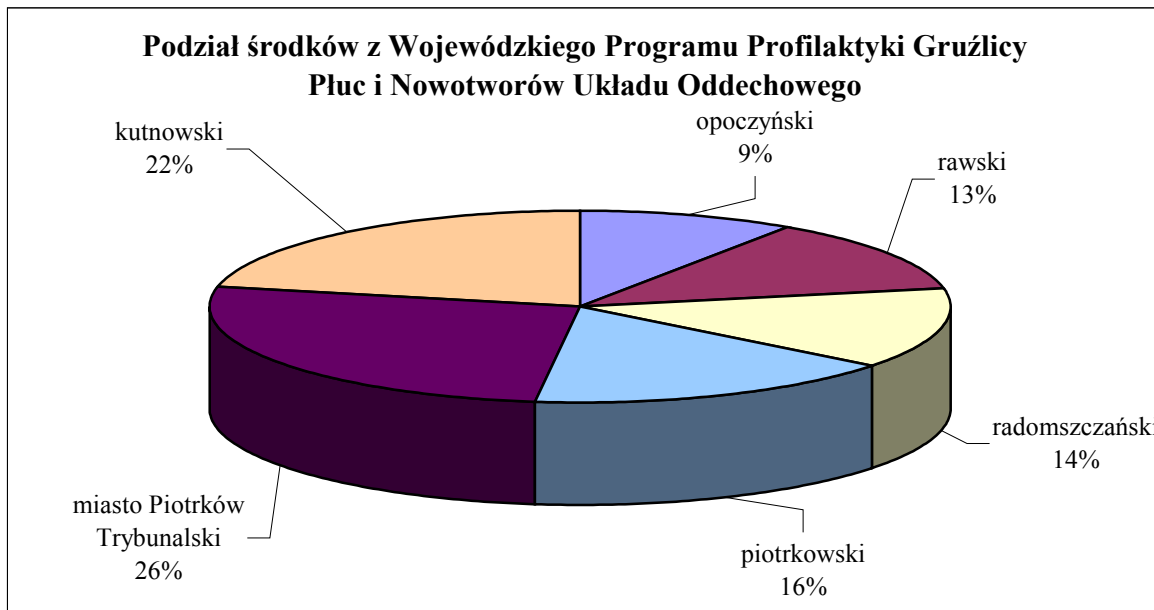
Tabela Nr 1.

Rozliczenie środków finansowych z Wojewódzkiego Programu Profilaktyki Gruźlicy Płuc i Nowotworów Układu Oddechowego

l.p.	powiat	I WIZYTA	BADANIE RTG	II WIZYTA	KOSZTY			
		liczba osób	liczba badań	liczba osób	I wizyta	II wizyta	rtg	ogółem
1.	opoczyński	743	538	54	14 860	1 080	10 760	26 700
2.	rawski	782	702	260	15 640	5 200	14 898	35 738
3.	radomszczański	1153	525	188	23 060	3 760	12 075	38 895
4.	piotrkowski	1210	945	182	24 200	3 640	19 008	46 848
5.	miasto Piotrków Trybunalski	1991	1488	319	39 820	6 380	29 835	76 035
6.	kutnowski	1449	1229	218	28 980	4 360	28 267	61 607
razem		7328	5427	1221	146 560	24 420	114 843	285 823

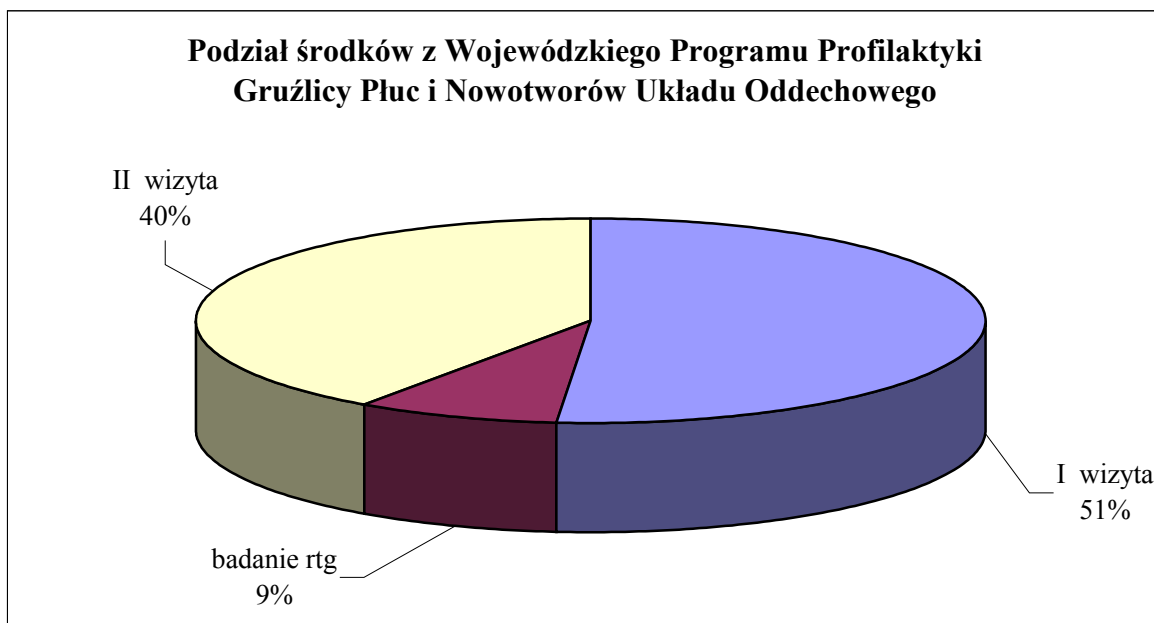
Wykres Nr 1

Wykorzystanie środków finansowych pochodzących z Wojewódzkiego Programu Profilaktyki Gruzlicy Płuc i Nowotworów Układu Oddechowego w poszczególnych powiatach.

Wykres Nr 2

Wykorzystanie środków finansowych Wojewódzkiego Programu Profilaktyki Gruzlicy Płuc i Nowotworów Układu Oddechowego z uwzględnieniem rodzaju działań profilaktycznych.

Analiza ankiet

Z analizy 7.328 ankiet (ankieta stanowiła załącznik A do Wojewódzkiego Programu Profilaktyki Gruźlicy Płuc i Nowotworów Układu Oddechowego) wynika, iż udział w Programie wzięło około 1,4% mieszkańców powiatów nim objętych, przy czym największe zainteresowanie wykazały osoby mieszkające w Piotrkowie Trybunalskim (ok. 2,5%) i powiecie rawskim (ok. 1,6%), zaś najmniejsze w powiecie opoczyńskim (ok. 0,9%). Niewielkie zainteresowanie mieszkańców ostatniego z wymienionych powiatów mogło wynikać z faktu, iż był to pierwszy powiat, w którym Program realizowano.

Wszystkie z 7.328 osób, które skorzystały z I wizyty specjalistycznej otrzymały skierowanie na badanie radiologiczne klatki piersiowej co oznacza, że spełniły niezbędne do tego warunki określone Programem. Okazało się jednak, że do poradni radiologicznej zgłosiło się tylko około 74% (5.427 osób) ogółu osób, które takie skierowanie otrzymały – najwięcej, gdyż aż blisko 90% (702 osoby) w powiecie rawskim, zaś najmniej bo tylko 45,5% (525 osób) w powiecie radomszczańskim.

Wskazaniem do wykonania badania radiologicznego klatki piersiowej było, o czym wcześniej wspomniano, spełnienie jednego z warunków wyszczególnionych w Programie. Zebrane na tej podstawie podstawowe informacje przedstawiono poniżej, zgodnie z częstością ich występowania.

1. Kaszel trwający ponad 3 tygodnie – zgłosiły 4.954 osoby (67,6% wszystkich uczestników I wizyty), najwięcej z powiatu rawskiego (79,4% uczestników z tego powiatu) i powiatu kutnowskiego (74,5%).
2. Krwioplucie, duszność, osłabienie stany podgorączkowe, nocne poty, odkrztuszanie plwociny, ból w klatce piersiowej – tego typu dolegliwości zgłoszone zostały lekarzom w 4.200 przypadkach (57,3% wszystkich biorących udział w Programie), najwięcej w Piotrkowie Trybunalskim (73,8%) i powiecie piotrkowskim (61,3%).
3. Nawracające zakażenia układu oddechowego – dolegliwość zgłoszona 3.503 razy podczas wywiadu ankietowego (zgłosiło ją 67,6% uczestników I wizyty), najwięcej (53%) uczestników Programu z Piotrkowa Trybunalskiego oraz z powiatu radomszczańskie (ok.50%).
4. Wiek powyżej 65 lat – w tej grupie wiekowej znalazło się 2.297 osób czyli niewiele ponad 31,3%. Największy odsetek osób w tym wieku zarejestrowano w powiecie opoczyńskim (48,2% biorących udział w Programie).

5. Aktualnie palący od 10 lat, co najmniej paczkę papierosów dziennie i wiek powyżej 40 lat – w tej grupie znalazło się 1.951 osób (26,6% uczestników Programu), przy czym największy odsetek w powiecie kutnowskim (ok.33%) i radomszczańskim (ok.27%).
6. Pensjonariusze domów pomocy społecznej – realizatorzy Programu dotarli do 1.193 pensjonariuszy domów pomocy społecznej, co stanowiło ok. 15,5 % wszystkich uczestników.
7. Alkoholizm – zgłosiło 160 osób (ok. 2,2% uczestników Programu).
8. Bezdomni – udział w Programie wzięło 35 osób (niecałe 0,5%).
9. Narkomania – brak zgłoszeń.

Na podstawie wyników badania radiologicznego, w przypadkach wskazujących na występowanie zmian chorobowych w płucach, pacjenci informowani byli o konieczności odbycia II wizyty specjalistycznej. Na tę II wizytę zgłosiło się ponad 22% (1.221 osób) pacjentów poddanych badaniom radiologicznym. U wszystkich z nich lekarz we wstępnej diagnozie wskazał na podejrzenie gruźlicy płuc, nowotworu układu oddechowego lub na inną chorobę płuc.

Najwięcej tzw. II wizyt pulmonologów udzielili mieszkańcom Piotrkowa Trybunalskiego (319 wizyt) i rawskiego (260 wizyt). Biorąc pod uwagę zależność pomiędzy liczbą II wizyt a liczbą wykonanych zdjęć RTG należy wskazać, iż wysoki odsetek odnotowano w powiecie radomszczańskim (prawie 36%) – 188 wizyt.

W efekcie 1.221 tzw. II wizyt u 183 (15%) pacjentów lekarze podejrzewali gruźlicę płuc, w 115 przypadkach (9,4%) nowotwór płuc, zaś w 923 przypadkach (75,6%) inną chorobę płuc (zapalenie płuc, oskrzeli, przewlekłą obturacyjną chorobę płuc).

Analiza ankiet pozwoliła na uzyskanie informacji na temat uczestników działań profilaktycznych oraz na potwierdzenie w praktyce wstępnych założeń i przypuszczeń organizatorów Programu.

Oceniając populację, która wzięła udział w Programie pod względem częstości występowania określonych czynników ryzyka dla chorób płuc można stwierdzić, iż ponad 34,2% przyznało się do aktualnego palenia papierosów.

Osoby zgłaszające się na wizytę pytano również o narażenie zawodowe na czynniki szkodliwe. W efekcie do pracy w szkodliwych warunkach przyznały się 603 osoby, z których najwięcej, bo aż 239 (3,3%) poinformowało o narażeniu na spaliny, ponad 100 osób wskazało na azbest, sadze i smoły, zaś 16 na pracę w przemyśle gumowym.

Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych powiatów zamieszczono w **Tabeli Nr 2**.

Tabela Nr 2

Zbiórce zestawienie wyników ankiet przeprowadzonych przez lekarzy pulmonologów wśród uczestników Programu

Wyszczególnienie		Piotrków Trybunalski	Powiat radomszczański	Powiat rawski	Powiat opoczyński	Powiat kutnowski	Powiat piotrkowski	OGÓLEM		
I WIZYTA	aktualne palenie papierosów	650	416	291	222	586	342	2507		
	kontakt z chorym na gruźlicę	45	137	109	89	44	65	489		
	narażenie zawodowe	azbest	57	4	10	8	20	17	116	
		sadze	27	14	10	26	28	24	129	
		smoly	24	5	12	25	30	7	103	
		spaliny	45	32	31	53	42	36	239	
		przemysł gumowy	5	1	2	2	4	2	16	
		wiek 65+	494	343	213	358	520	369	2297	
	aktualnie palący od 10 lat, co najmniej paczkę dziennie i wiek powyżej 40 lat	506	313	198	171	480	283	1951		
	kaszel trwający ponad 3 tygodnie	1341	573	621	454	1079	886	4954		
nawracające zakażenia układu oddechowego	1058	578	296	302	698	571	3503			
warunki skierowania pacjenta na RTG klatki piersiowej	krwioplucie, duszność, osłabienie, stany podgorączkowe, nocne poty, odkrztuszanie plwociny, ból w klatce piersiowej	1469	489	298	345	857	742	4200		
	alkoholizm	12	51	7	32	50	8	160		
	narkomania	0	0	0	0	0	0	0		
	pensjonariusze domów opieki społecznej, bezdolni	138	252	6	135	400	208	1139		
	11	20	0	0	3	1	35			
	wystawienie skierowania na badania	1991	1153	782	743	1449	1210	7328		
	LICZBA	1991	1153	782	743	1449	1210	7328		
	RTG PŁUC	1488	525	702	538	1229	945	5427		
	II WIZYTA	efekty	podjęrzenie gruźlicy płuc	21	43	35	29	36	19	183
			podjęrzenie nowotworu płuc	31	4	21	5	28	26	115
podjęrzenie innej chorobyby płuc			267	141	204	20	154	137	923	
LICZBA		319	188	260	54	218	182	1221		

Podejrzenie nowotworu płuc

W wyniku działań związanych z Programem postawiono ogółem 115 wstępnych rozpoznań w kierunku zmian nowotworowych, co stanowiło ponad 9,4% wszystkich zarejestrowanych podczas II wizyty zmian chorobowych, z czego najwięcej w Piotrkowie Trybunalskim – 31 osób (9,7% osób ze zmianami chorobowymi) oraz powiecie kutnowskim – 28 osób (12,8%). W powiecie piotrkowskim podejrzenie zmian nowotworowych płuc stwierdzono w przypadku 26 osób, jednak odsetek tych osób w stosunku do wszystkich chorych w tym powiecie (182 osoby) był najwyższy i wyniósł blisko 14,3%.

Na podstawie informacji uzyskanych w ramach realizowanego Programu wynika, iż najmniej niekorzystna sytuacja zdrowotna miała miejsce w powiecie radomszczańskim, gdzie na 188 zmian chorobowych nowotwór płuc podejrzewano u 4 osób (ok. 2%).

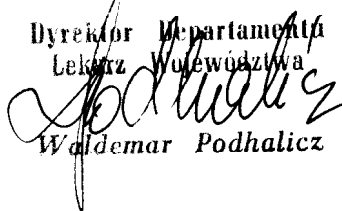
Więcej szczegółowych informacji na temat każdego z powiatów zamieszczono w **Tabeli Nr 3**.

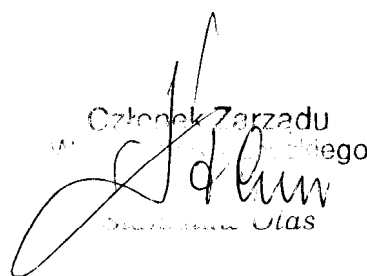
Podejrzenie gruźlicy płuc

Na podstawie działań profilaktycznych wynikających z Programu postawiono ogółem 183 wstępne rozpoznania występowania zmian gruźliczych w płucach, co stanowiło około 15% wszystkich zarejestrowanych podczas II wizyty zmian chorobowych, najwięcej powiecie radomszczańskim – 43 podejrzenia gruźlicy (ok. 23% osób ze zmianami chorobowymi na tym terenie) oraz powiecie opoczyńskim – 29 przypadków (blisko 54 %). W powiecie kutnowskim i rawskim podejrzenie zmian gruźliczych płuc stwierdzono odpowiednia w przypadku 36 i 35 osób, przy czym odsetek w stosunku do wszystkich chorych w tych powiatach był niższy i wynosił odpowiednia 16,5% i 13,5%.

Na podstawie informacji uzyskanych w ramach realizowanego Programu wynika, iż najmniej niekorzystna sytuacja zdrowotna miała miejsce w powiecie piotrkowskim, gdzie na 182 zmiany chorobowe gruźlicę płuc podejrzewano u 19 osób (10,4%).

Więcej szczegółowych informacji na temat każdego z powiatów zamieszczono w **Tabeli Nr 4**.

Dyrektor Departamentu
Lekarz Wolewodzka

Waldemar Podhalicz

Członek Zarządu
powiatu

Marcin Ojas

Tabela Nr 3

Charakterystyka osób uczestniczących w Programie, u których wstępnym rozpoznaniem był nowotwór płuc.

Wyszczególnienie	PODEJRZENIE NOWOTWORU PŁUC													
	Powiat kutnowski		Powiat opoczyński		Powiat radomszczański		Powiat rawski		Powiat piotrkowski		OGÓLEM			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
LICZBA ROZPOZNAŃ	28	24,3	5	4,3	31	27,0	4	3,5	21	18,3	26	22,6	115	
INFORMACJE Z ANKIET													0	
aktualne palenie papierosów	14	50,0	4	80,0	16	51,6	2	50,0	6	28,6	9	34,6	51	44,3
kontakt z chorym na gruźlicę	0	0,0	1	20,0	0	0,0	3	75,0	2	9,5	0	0,0	6	5,2
azbest	2	7,1	0	0,0	2	6,5	0	0,0	0	0,0	1	3,8	5	4,3
sadze	1	3,6	0	0,0	1	3,2	0	0,0	0	0,0	2	7,7	4	3,5
smoły	1	3,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	3,8	2	1,7
spaliny	2	7,1	2	40,0	1	3,2	0	0,0	0	0,0	2	7,7	7	6,1
przemysł gumowy	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
wiek 65+	13	46,4	2	40,0	10	32,3	2	50,0	13	61,9	12	46,2	52	45,2
aktualnie palący od 10 lat, co najmniej paczkę dziennie i wiek powyżej 40 lat	12	42,9	4	80,0	12	38,7	1	25,0	3	14,3	6	23,1	38	33,0
kaszel trwający ponad 3 tygodnie	19	67,9	4	80,0	23	74,2	2	50,0	14	66,7	18	69,2	80	69,6
nawracające zakażenia układu oddechowego	9	32,1	2	40,0	15	48,4	2	50,0	9	42,9	7	26,9	44	38,3
warunki skierowania pacjenta na RTG klatki piersiowej	23	82,1	4	80,0	26	83,9	2	50,0	7	33,3	26	100,0	88	76,5
krwioplucie, duszność, osłabienie, stany podgorączkowe, nocne poty, odkrztuszanie płwociny, ból w klatce piersiowej	1	3,6	0	0,0	1	3,2	1	25,0	0	0,0	0	0,0	3	2,6
alkoholizm	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
narkomania	11	39,3	0	0,0	2	6,5	2	50,0	0	0,0	4	15,4	19	16,5
pensjonariusze domów opieki społecznej,	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
bezdolni	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0

Tabela Nr 4.

Charakterystyka osób uczestniczących w Programie, u których wstępnym rozpoznaniem była gruźlica płuc.

Wyszczególnienie	PODEJRZENIE GRUŹLICY PŁUC													
	Powiat kutnowski		Powiat opoczyński		Piotrków Trybunalski		Powiat radomszczański		Powiat rawski		Powiat piotrkowski		OGÓLEM	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
LICZBA ROZPOZNAŃ	36	19,7	29	15,8	21	11,5	43	23,5	35	19,1	19	10,4	183	
INFORMACJE Z ANKIET														
aktualne palenie papierosów	15	41,7	11	37,9	11	52,4	21	48,8	11	31,4	6	31,6	75	41,0
kontakt z chorym na gruźlicę	1	2,8	1	3,4	4	19,0	17	39,5	10	28,6	1	5,3	34	18,6
azbest	0	0,0	1	3,4	1	4,8	0	0,0	0	0,0	1	5,3	3	1,6
sadze	0	0,0	1	3,4	1	4,8	1	2,3	0	0,0	1	5,3	4	2,2
smoly	0	0,0	1	3,4	1	4,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	1,1
spaliny	0	0,0	3	10,3	2	9,5	2	4,7	1	2,9	1	5,3	9	4,9
przemysł gumowy	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
wiek 65+	19	52,8	18	62,1	10	47,6	14	32,6	15	42,9	6	31,6	82	44,8
aktualnie palący od 10 lat, co najmniej paczkę dziennie i wiek powyżej 40 lat	13	36,1	7	24,1	7	33,3	19	44,2	8	22,9	6	31,6	60	32,8
kaszel trwający ponad 3 tygodnie	26	72,2	19	65,5	13	61,9	18	41,9	26	74,3	15	78,9	117	63,9
nawracające zakażenia układu oddechowego	11	30,6	12	41,4	13	61,9	18	41,9	15	42,9	10	52,6	79	43,2
warunki skierowania pacjenta na RTG klatki piersiowej														
krwioplucie, duszność, osłabienie, stany podgorączkowe, nocne poty, odkrztuszanie płwociny, ból w klatce piersiowej	27	75,0	14	48,3	16	76,2	21	48,8	18	51,4	15	78,9	111	60,7
alkoholizm	2	5,6	3	10,3	0	0,0	3	7,0	0	0,0	0	0,0	8	4,4
narkomania	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
pensjonariusze domów opieki społecznej,	13	36,1	7	24,1	2	9,5	22	51,2	0	0,0	4	21,1	48	26,2
bezdolni	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0